Дзюбак А.А., *магістрант 1 року підготовки*
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Вінницький інститут Університету «Україна»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL-METHODOLOGICAL ASPECTS OF CURRENT ASSETS OF ENTERPRISE

Анотація. Розглянуто теоретико-методологічні аспекти оборотних активів підприємства. Встановлено, що оборотні активи є однією із складових частин майна підприємств і знаходяться в постійному русі, здійснюючи відповідний кругообіг, переходячи з грошових засобів у виробничі запаси, з виробничих запасів у незавершене виробництво, з незавершеного виробництва у готову продукцію.
Ключові слова: оборотні активи, основні виробничі фонди, основні засоби

Abstract. Considered theoretical and methodological aspects of current assets of the company. It is established that current assets are an integral part of property companies and are in constant motion, carrying out the corresponding circuit, moving from cash to inventories, from inventories into work in progress, from work in process to finished goods.
Keywords: current assets, fixed assets, fixed assets

Постановка проблеми. Діяльність суб'єктів господарювання зі створення та реалізації продукції здійснюється в процесі поєднання основних виробничих фондів, оборотних виробничих фондів, фондів обігу і праці. Безперервність процесу виробничої та комерційної діяльності потребує постійного інвестування коштів у ці елементи та їх розширене відтворення.

Оборотні виробничі фонди обслуговують сферу виробництва і їх основне призначення полягає у забезпеченні безперервного і ритмічного процесу виробництва.

Аналіз останніх публікацій. Питанню розгляду оборотних активів присвячено праці багатьох вчених: Азаренкова Г. М., Біла О. Г., Гончаров В., Лайко П. А., Філімоненко О. С. та інші.

Вивченню оборотних коштів та оборотних засобів присвячено значну кількість наукових праць, проте в економічній літературі немає однакового підходу до їх визначення. Науковці неоднозначно підходять до трактування цих економічних категорій. Дехто з економістів спрощено трактує їх як «предмети праці», «матеріальні активи», «гроші, що перебувають в обігу».

Метою дослідження є аналіз та вивчення сутності оборотних активів підприємства.

Виклад основного матеріалу. Економіст Біла О. Г. у своєму посібнику «Фінанси підприємств» визначає, що оборотні засоби – це оборотні активи підприємств та організацій. У торгівлі до них відносяться товари, малоцінні і швидкозношувані предмети, витрати майбутніх періодів, грошові кошти в касі, у дорозі, на рахунках у банку, кошти в розрахунках із покупцями, дебіторами, інші оборотні активи [1].

Економіст Гончаров В. визначає оборотні активи, як активи, які за звичайних умов діяльності використовуються підприємством протягом одного операційного циклу або 12 місяців [2].

Оборотні активи є однією із складових частин майна підприємств і знаходяться в постійному русі, здійснюючи відповідний кругообіг, переходячи з грошових засобів у виробничі запаси, з виробничих запасів у незавершене виробництво, з незавершеного виробництва у готову продукцію. Закінчивши один оборот вони вступають в новий. Тим

created by free version of DocuFreezer

самим здійснюється, змінюючи форми руху, їх безперервний оборот. При цьому відбувається постійна і закономірна зміна форм авансованої вартості: з грошової вона переходить в товарну, потім у виробничу і знову у товарну і грошову, а безперервний їх кругооборот вимагає одночасного перебування оборотних коштів на всіх стадіях кругообороту оборотних виробничих фондів і фондів обігу.

Для кращого розуміння значення оборотних засобів їх необхідно класифікувати. Широкого практичного застосування набула класифікація оборотних активів за окремими їх видами. Її було засновано на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку і Положенні про організацію бухгалтерського обліку та звітності в Україні. У найбільш узагальненому вигляді оборотні активи поділяються на такі види:

- запаси товарно-матеріальних цінностей;
- дебіторська заборгованість;
- грошові кошти;
- інші види оборотних активів.

За формами функціонування у конкретний період часу оборотні активи поділяються на матеріальні та фінансові. До матеріальних оборотних активів належать готова продукція, відвантажені товари, виконані роботи та надані послуги; грошові кошти в касі підприємства і на його рахунках; кошти в розрахунках у вигляді дебіторської заборгованості. До фінансових зараховують оборотні активи у формі грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості.

Особливо важливе значення при визначенні потреби в оборотних активах має їх класифікація за ступенем планування. За цією ознакою оборотні активи класифікуються на нормовані і ненормовані. До ненормованих оборотних активів належать такі, на які нормативи не обчислюються. Вони безпосередньо не впливають на процес виробництва. Наприклад, при відсутності грошових коштів на рахунках в банку чи в касі підприємства процес виробництва і реалізації продукції забезпечується за рахунок залучених і позичених коштів.

Капітал, авансований на формування оборотних засобів, складає оборотні кошти підприємства.

Очевидно, що оборотні кошти – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку. Співвідношення оборотних коштів, що перебувають у сфері виробництва й у сфері обігу, є неоднаковим у різних галузях народного господарства. Для забезпечення безперервності процесу виробництва й реалізації продукції треба досягти оптимального співвідношення оборотних коштів у сфері виробництва й обігу. При цьому підприємство заінтересоване у зменшенні оборотних коштів у сфері обігу за рахунок удосконалення системи постачання, виробництва, реалізації та раціональніших форм розрахунків. В умовах товарно-грошових відносин кругообіг товарно-матеріальних цінностей опосередковується їх вартістю, що не витрачається, не споживається подібно до її речових носіїв, а залишається в межах процесу відтворення та змінює лише форми свого руху.

Оборотні активи, є основним елементом матеріальної основи процесу виробництва. Якщо виробництво забезпечене в достатній кількості необхідними елементами оборотних активів – воно працює, як правило, ритмічно і ефективно, якщо ж оборотних активів недостатньо підприємство не зможе функціонувати в повному обсязі, а отже і виконати свої зобов'язання, якщо ж існує надлишок-то це призведе до появи наднормових запасів, які також негативно впливатимуть на роботу підприємства.

Вчені визначають ряд принципів організації оборотних активів, виконання і дотримання яких забезпечить підприємству ефективне функціонування і відповідно отримання необхідного обсягу прибутку.

Економіст Азаренкова Г. М. подає у своєму посібнику такі принципи організації оборотних коштів:

created by free version of DocuFreezer

- формування оборотних активів у розмірах, необхідних для забезпечення безперервного виробничого процесу;
- раціональне розміщення наявних оборотних активів на підприємстві;
- самостійність підприємства щодо управління оборотними активами;
- контроль за ефективністю використання оборотних активів [3].

Філімоненко О. С. та Лайко П. А. вважають, що організація оборотних коштів повинна будуватися на таких принципах:

- створення мінімальних запасів оборотних активів, що забезпечує безперервність процесу виробництва й обігу, а також їх ефективне використання;
- раціональне розміщення оборотних коштів, які є в наявності, за сферами відтворюючого процесу в середині підприємства;
- формування та поповнення оборотних коштів за рахунок власних та позикових джерел у залежності від обсягів виробництва;
- створення фінансових резервів;
- контроль за зберіганням та ефективним використанням оборотних коштів [4, 5].

Біла О. Г. у своєму посібнику «Фінанси підприємств» визначає, що оборотні кошти підприємств формуються за рахунок власних, позичених і залучених коштів [1].

Власні оборотні кошти – це власний і прирівняний до нього капітал, авансований на формування оборотних виробничих фондів і фондів обігу. До власних оборотних коштів відноситься статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал і нерозподілений прибуток. До власних оборотних коштів умовно прирівнюються тимчасово вільні кошти спеціальних фондів, резерви майбутніх витрат і платежів, доходи майбутніх періодів.

Залучені кошти – це кошти, які не належать підприємству, але знаходяться якийсь час в їх обороті. До залучених коштів відносяться кошти кредиторів, залучені в оборот в порядку розрахунків за товари, роботи і послуги, за виданими векселями, платежами бюджету і позабюджетними фондам, зі страхування, з оплати праці та іншими розрахунками і платежами. Інакше кажучи, залучені кошти – це боргові зобов'язання, строк сплати яких не настав і прострочені.

Позичені кошти – це короткострокові кредити банків та інших кредитних установ. Позичені кошти носять цільовий характер, видаються підприємствам на обумовлений строк (до одного року) за плату і підлягають обов'язковому поверненню.

В організації оборотних активів варто розрізняти їхній склад і структуру. Під складом оборотних активів розуміють сукупність їх елементів.

Структура оборотних активів - це співвідношення між окремими елементами в їх загальному обсязі. У виробничій сфері найбільша питома вага в оборотних активах займають запаси.

Запаси – це активи, які перебувають у процесі виробництва з метою одержання продукту й подальшого його продажу. У господарській діяльності запаси підрозділяються на:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, що комплектують вироби;
- незавершене виробництво;
- готову продукцію, зроблену на підприємстві й призначену для продажу;
- швидкозношувані предмети.

Склад і структура оборотних активів не є раз і назавжди постійною величиною. Вони змінюються залежно від зміни характеру виробничої діяльності підприємства, особливостей формування запасів і витрат.

Висновоки. Таким чином, в статті розглянуто сутність оборотних активів підприємства, проаналізовано різноманітність підходів до вивчення оборотни засобів у сучасній науковій літературі, що спричинено багатогранністю аналізованої категорії.

Список використаних джерел

created by free version of DocuFreezer

1. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навчальний посібник / О. Г. Біла, О. І. Юсипович, Т. В. Мединська. – К.: Алерта, 2016. – 186 с.
2. Економічна теорія: посібник / В. М. Лич, В. В. Гончаров, В. Д. Скиценко та ін.; за заг. ред. В. М. Лича. – К.: КНУБА, 2009. – 168 с.
3. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с.
4. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: підруч. / О. С. Філімоненков. – К.: Алерта, 2009. – 496 с.
5. Лайко П. А. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів / П. А. Лайко, М. В. Мних; Академія муніципального управління. – К. : Знання України, 2004. – 428 с.

created by free version of DocuFreezer